

Undersökning om betydande miljöpåverkan av potentiell VA-utbyggnad i Östersunds kommun

Mottagare **Östersunds kommun**
Typ av dokument **Undersökning**
Datum **2025-04-22**
Förberett av **Jacob Wester, Ramboll AB**

1. Bakgrund

Ramboll AB har på uppdrag av Östersunds kommun identifierat områden (utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare) där kommunal vatten- och avloppsförsörjning kan vara nödvändig i relation till ny lagstiftning. Som en del i detta uppdrag har Ramboll kartlagt miljöpåverkan från eventuell VA-utbyggnad i utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare.

Ramboll har även kartlagt miljöpåverkan från eventuell utbyggnad av VA till pågående detaljplaner utanför befintligt verksamhetsområde.

Denna undersökning om betydande miljöpåverkan behandlar alltså två separata delar. VA-utbyggnad inom utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare och VA-utbyggnad fram till pågående kommunala detaljplaner.

2. Utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare

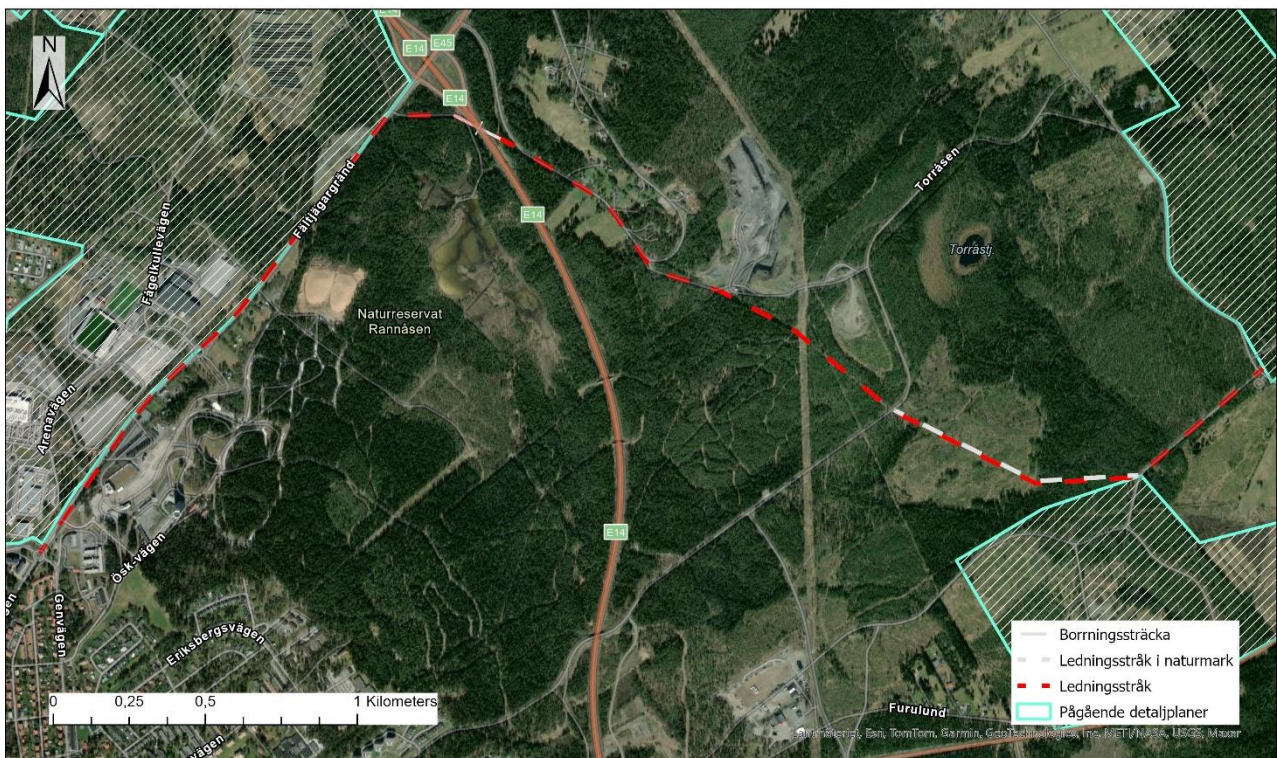
Sex utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare identifierades av Ramboll (figur 1). De varierar i storlek och är lokaliserade i stadens utkanter samt på landsbygden runt om i kommunen. Några områden är till stor del utvecklade med liten andel naturmark. Andra områden har större andel natur, framför allt skog, gräsmark och/eller hagmark. Tomtmark utgör väsentliga delar av områdena generellt och några täcks även till viss del av åkermark.

Figur 1. De sex identifierade utredningsområdena med högsta prioritet att utredas vidare.

3. Stråk fram till detaljplaner

Föreslagen VA-utbyggnad fram till detaljplaner är två sträckor som dras från existerande verksamhetsområden till fyra separata planer. Sträckorna är 4065 respektive 610 meter (figur 2 och 3). VA-ledningar planeras att läggas huvudsakligen i existerande vägar samt kalhygge och en sträcka föreslås borras under en större väg. Sträckorna går genom skogsmark, jordbruksmark, industri/kommunal verksamhetsmark och korta sträckor genom bostadsområden. En sträcka korsar naturreservatet Rannåsen.

Figur 2. Ett möjligt ledningsstråk till tre pågående detaljplaner. Ledingen förslås läggas i existerande väg förutom när stråket korsar E14 då den föreslås borras under E14 och i naturmark över ett kalhygge och en kort sträcka i skog. 4065 meter totalt.

Figur 3. Ett möjligt ledningsstråk till pågående detaljplan i norr. Ledningen föreslås läggas i existerande väg. 610 meter totalt.

4. Påverkan

Åtgärderna i utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare är inte beslutade. Förslag på dragningar är att ledningarna läggs i befintlig väg i alla utom ett fall där tomtmark måste tas i anspråk. I och med att dragningarna inte är beslutade har antaganden gjorts att åtgärder så som schaktning kan behöva göras i alla delar av områdena.

Åtgärderna kopplade till framdragningarna är schakt i existerande väg och i naturmark. Schakt i väg kan kräva ianspråktagande av naturmark om vägens bredd är för liten.

5. Miljöfaktorer

Information om olika delar av miljön har inhämtats som GIS-data från tillgängliga källor online och analyserats i GIS. Miljöfaktorerna sammanfattas i tabell 1.

Tabell 1. Undersökta miljöfaktorer.

Miljöfaktor	Innefattar
Naturmiljö på land	Länsstyrelsens bleckinventering, länsstyrelsens våtmarksinventering, Skogsstyrelsens våtmarksområden, Naturvårdsverkets kontinuitetsskogsartering, Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering, SGU:s torvmarker.

Kulturmiljö	Fornlämningar, fornlämningsområden och övriga kulturhistoriska lämningar
Skyddade områden	Natura 2000-områden, naturreservat, vattenskyddsområden
Vattenmiljöer	Länsstyrelsens utpekade värdefulla vattendrag, skyddade vattendrag enligt MB kap 4.
Vattenresurser	SGU:s särskilt utpekade grundvattenmagasin
Föroreningar	Potentiellt förorenade områden utpekade av länsstyrelsen

6. Miljöpåverkan i utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare

När de olika miljöfaktorerna analyseras i GIS identifierades sådana i alla utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare. Dessa sammanställs i tabell 2.

Tabell 2. Utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare och de identifierade miljöfaktorerna i varje område

Område	Identifierade miljöfaktorer
Sjövändan.	Ett kulturmiljöobjekt och inom utpekat kulturmiljöområde, intill Storsjön med skydd som vattenskyddsområde och är utpekat som en levande sjö och vattendrag av länsstyrelsen.
Torvollsvägen.	Flera kulturmiljöobjekt och potentiell kontinuitetsskog.
Genvalla.	Potentiellt förorenat område (biltvätt).
Åkre/Gusta.	Större mängd kulturmiljöobjekt och kulturmiljöområden. Potentiell kontinuitetsskog och betesmark med viss värdefull flora.
Näs.	Större mängd kulturmiljöobjekt, potentiellt förorenat område (biltvätt).
Grönviken.	Två kulturmiljöobjekt, inom vattenskyddsområde, sjön Näkten samt bäcken som går genom området är Natura 2000-område, fyra potentiellt förorenade områden (biltvätt, drivmedelsanläggning och två garverier).

Källa: (Länsstyrelsen, 2024) (Naturvårdsverket, Skyddad natur, 2024) (Riksantikvarieämbetet, 2024) (SGU, 2024) (Naturvårdsverket, Sannolik och potentiell kontinuitetsskog, 2022)

De främsta potentiella konflikterna finns mot kulturmiljön. I flera av områdena finns flera kulturmiljöobjekt. Identifierade kulturmiljöobjekt kan ha ett specificerat kulturmiljöområde. I många fall finns inte ett sådant utan objektet presenteras som en punkt i datan. Dessa objekt utan avgränsat område har dock ofta ett skyddsområde runt sig vilket kan vara upp till 100 m. Detta syns inte i datan. Detta samverkas och reds ut tillsammans med Länsstyrelsen. Kulturmiljön regleras primärt inte i miljöbalken utan i egen lagstiftning. Om endast påverkan på kulturmiljön finns görs alltså ingen MKB.

Många områden är inom vattenskyddsområde. Schaktning i detta kan anses skapa betydande miljöpåverkan. Särskilt i området Grönviken där fyra potentiellt förorenade områden finns. Ledningen läggs enligt förslag i väg i Grönviken vilket, beroende på exakt dragning, placerar verksamhet nära de potentiellt förorenade områdena. I Genvalla och Näs finns potentiellt förorenade områden utanför vattenskyddsområde men nära väg och särskild miljöpåverkan kan föreligga om schaktmassor är förorenade.

Områden med potentiell kontinuitetsskog och betesmarken i Åkre/Gusta behöver undersökas närmare om dragningen inte görs i väg. Om skogen och hagen är värdefulla och omfattande avverkning och/eller schaktning måste ske innebär det omfattande påverkan på miljön.

Påverkan på Natura 2000-området Näkten intill området Grönviken bör undvikas om möjligt. Påverkan på denna kräver Natura 2000-dispens vilket är mycket svårt att få. Utbyggnation i Grönviken bör planeras varsamt.

7. Miljöpåverkan längs ledningsstråken fram till pågående detaljplaner

Längs ledningsstråken fram till pågående detaljplaner identifieras också ett antal konflikter som sammanställs i tabell 3.

Tabell 3. Ledningsstråk fram till pågående detaljplaner och de identifierade miljöfaktorerna i varje område

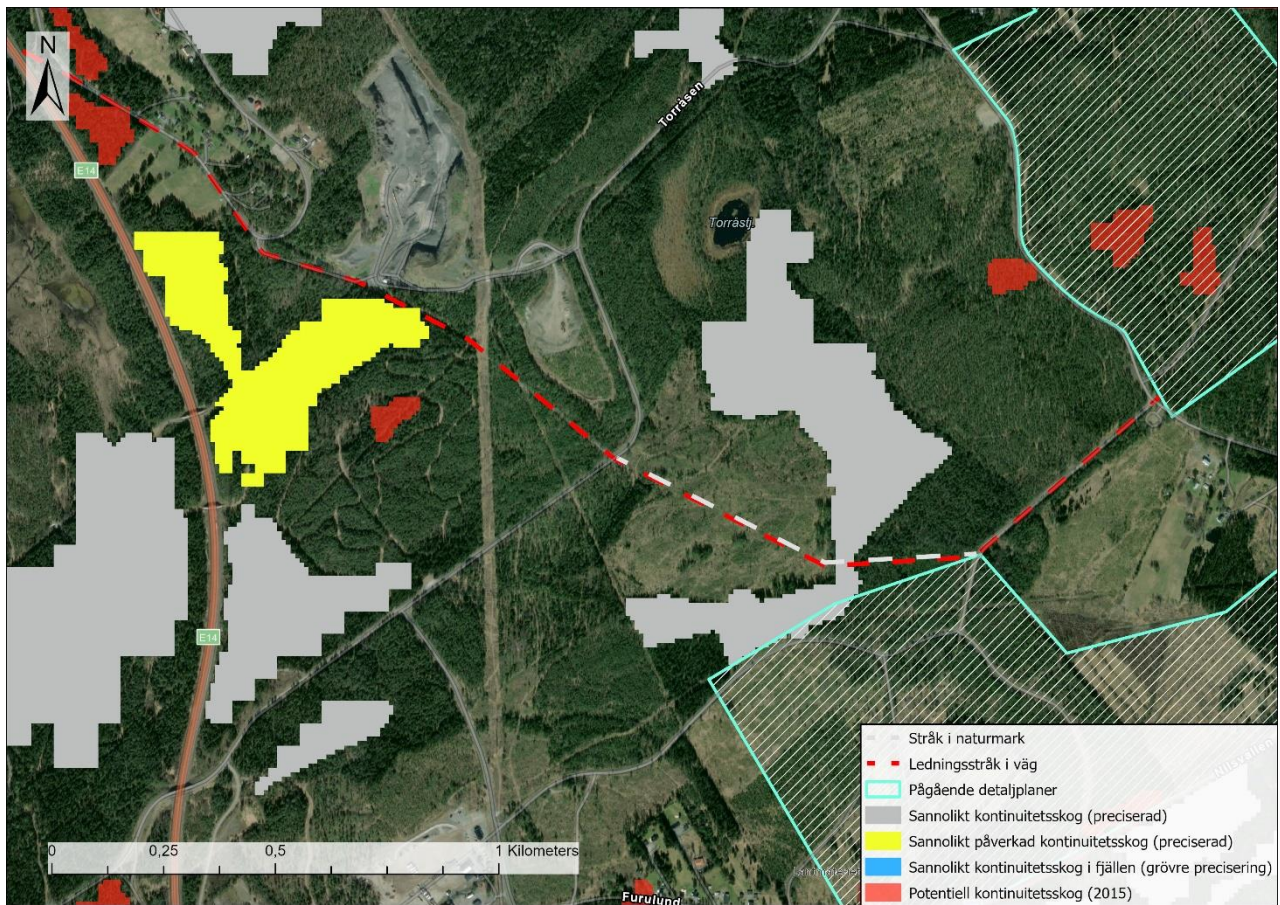
Stråk	Identifierade miljöfaktorer
Det längre stråket till tre planer (figur 2)	I vattenskyddsområde längs vissa delar (ca 870 m), inom område för fäbod, nära en fångstgrop, korsar sannolik kontinuitetsskog och sannolik påverkad kontinuitetsskog, korsar naturreservat.
Det kortare stråket (figur 3)	Kant i kant med vattenskyddsområde (inte i) längs ca 120 meter.

Källa: (Länsstyrelsen, 2024) (Naturvårdsverket, Skyddad natur, 2024) (Riksantikvarieämbetet, 2024) (SGU, 2024) (Naturvårdsverket, Sannolik och potentiell kontinuitetsskog, 2022)

Arbete inom vattenskyddsområde kräver särskild hänsyn men inga potentiellt förorenade områden är i närheten av stråken och risken för förorenade massor är låg. Framtagna skyddsåtgärder i projekteringsfas bedöms hantera riskerna kring arbete i vattenskyddsområde.

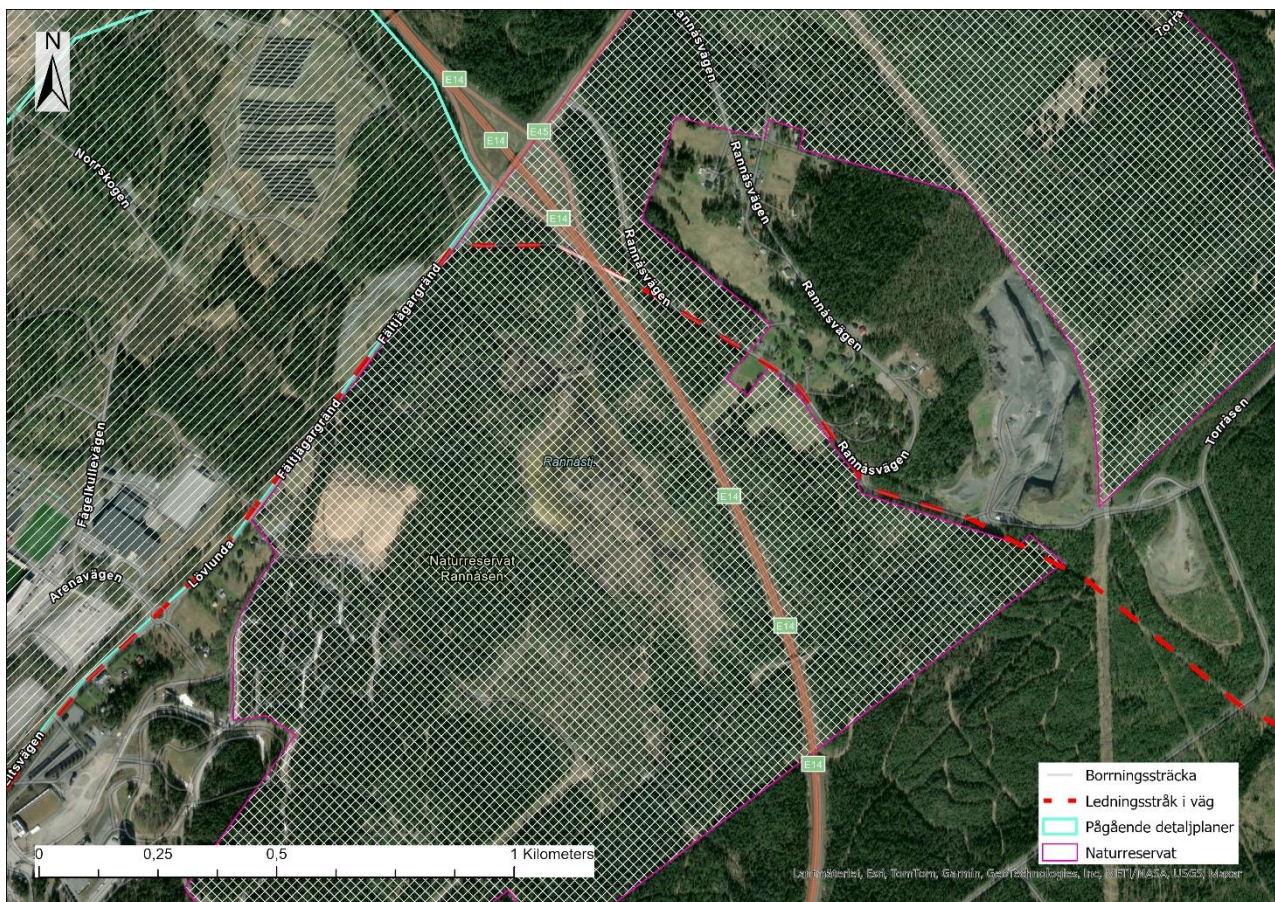
Stråket som korsar området för fäbod går i existerande väg och risk för påverkan på fäbodsområdet är låg. Fångstgropen är enligt kartunderlaget 10 meter från stråket. Risk för påverkan bedöms lågt.

Ianspråktagandet av kontinuitetsskog görs längs korta sträckor. Ianspråktagandet är någon enstaka meter i den sannolikt påverkade kontinuitetsskogen och ca 30 meter i den sannolika kontinuitetsskogen (figur 3). Trots korta sträckor bedöms risk för påverkan på naturmiljön föreligga. I kartunderlaget fortsätter skogsmarken efter den utpekade kontinuitetsskogen. Naturvärden kan inte uteslutas även i denna del. Åtgärden innebär en ca 10 meter bred avverkad yta genom skogen. Väster om den sannolika kontinuitetsskogen är ett kalhygge.

Figur 4. Stråket och kontinuitetsskog.

Stråket passerar Rannåsens naturreservat (figur 5). Stråket i naturreservatet läggs i väg samt borraras under E14. Borrningen innebär en start- och en mottagningsgrop vilket kommer kräva ianspråktagande av naturmark inom naturreservatet. Reservatets A-föreskrifter säger även att schaktning inte är tillåtet inom naturreservatet. Dispens från naturreservatets föreskrifter kommer krävas.

Figur 5. Stråket och Rannåsens naturreservat. Kort sträcka under E14 föreslås borras.

8. Sammanfattning

- Risk för påverkan på kulturmiljön är överhängande framför allt i utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare men kan hanteras utanför miljöbalken och en MKB.
- Åtgärder i vattenskyddsområden kan skapa förutsättning för betydande miljöpåverkan, särskilt om förorenade områden finns där. Av den anledningen finns risk för betydande miljöpåverkan från eventuell utbyggnad i området Grönviken.
- Risk för hantering av förorenade massor kan finnas i två utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare: Genvalla och Näs.
- Om ledning endast läggs i väg i utredningsområden med högsta prioritet att utreda vidare bedöms ingen risk finnas för påverkan på naturmiljön.
- Undvik påverkan på Natura 2000-området Näkten genom att varsamt planera åtgärder i området Grönviken.
- Väsentlig andel naturmark kommer ianspråkta i samband med anläggningen av det långa stråket till tre detaljplaner, varav vissa delar är sannolik kontinuitetsskog.
- Naturmark kommer ianspråkta i naturreservat vilket kommer kräva dispens från reservatsföreskrifterna.

9. Referenser

Länsstyrelsen. (den 07 03 2024). *Potentiellt förorenade områden*. Hämtat från Länsstyrelsen:

<https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=ed0d3fde3cc9479f9688c2b2969fd38c>

Naturvårdsverket. (den 15 02 2022). *Sannolik och potentiell kontinuitetskog*. Hämtat från

Naturvårdsverket: <https://catalogue.arctic-sdi.org/geonetwork/srv/api/records/2b9d4c76-3b0e-4a55-a16c-51513da84558>

Naturvårdsverket. (2024). *Skyddad natur*. Hämtat från <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/> den 02 07 2024

Riksantikvarieämbetet. (den 11 04 2024). *Fornsök*. Hämtat från raa: <https://www.raa.se/hitta-information/fornsok/>

SGU. (den 27 11 2024). Jordartsdata. Uppsala, Uppsala län, Uppland.